

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Aneurin Bevan
University Health Board

Asesiad Anghenion Fferyllol

2026

Hawdd ei Ddarllen

bipab.gig.cymru

GWENT 35
Better health | Better care | Better lives
Iechyd gwell | Gofal gwell | Bywydau gwell

Cynnwys

Cyflwyniad	3
Sut Cafodd ei Wneud	4
Gwasanaethau Fferyllol y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (GIG) yng Nghymru	6
Y prif bethau a ddysgom ni am Gwent	11
Mae pobl yn dweud	20
Oddi wrth ein contractwyr fferyllfa gymunedol	22
Oddi wrth ein contractwyr meddygon sy'n dosbarthu meddyginiaeth	23
Casgliad	24

- Bob 5 mlynedd, rhaid i'r Bwrdd Iechyd wirio pa wasanaethau fferyllol sydd eu hangen ar bobl ac ysgrifennu adroddiad o'r enw Asesiad Anghenion Fferyllol (AAF).
- Gwasanaethau fferyllol yw gwasanaethau'r GIG a ddarperir gan fferyllfeydd cymunedol, contractwyr offer a meddygon dosbarthu. Maent yn helpu pobl i gael eu meddyginiaethau, derbyn cyngor iechyd, a gwella eu hiechyd a'u lles.
- Mae'r PNA yn ddogfen sy'n edrych ar:
 - Pa wasanaethau fferyllol sydd gennym ni nawr.
 - Pa wasanaethau fferyllol y gallem fod eu hangen yn y dyfodol.
 - Anghenion iechyd y boblogaeth.
- Mae'n gwirio bod pobl yn gallu cael meddyginiaethau a chymorth pan fyddant ei angen. Mae'n helpu i benderfynu a oes angen fferyllfa gymunedol newydd, er enghraifft.

- Gallwch ddarllen y PNA llawn yma: [TERFYNOL HYDREF 2026 ABUHB PNA Cym.docx](#)

SUT CAFODD HYN EI WNEUD

- Cytunodd y Bwrdd Iechyd i ffurfio grŵp. Grŵp Llywio Asesu Anghenion Fferyllol oedd enw'r grŵp hwn.
- Siaradodd aelodau'r grŵp am yr hyn y byddai pob person yn y grŵp yn ei wneud a pha mor hir y byddai'n ei gymryd i wneud y cynllun.
- Casglodd y grŵp wybodaeth. Edrychon nhw ar wasanaethau fferyllol, faint o bobl sy'n byw yn ardal y Bwrdd Iechyd, a pha wasanaethau iechyd sydd eu hangen ar bobl.
- Gwiriodd y grŵp pa wasanaethau sydd yno eisoes. Edrychon nhw hefyd ar wasanaethau mewn ardaloedd cyfagos i weld beth sydd ar goll.
- Gofynnodd y grŵp i bobl beth oedden nhw'n ei feddwl.

awdd Iechyd Prifysgol
Aneurin Bevan
University Health Board

shutterstock.com - 2496537565

- Casglwyd barn hefyd gan gontractwyr fferyllfeydd cymunedol a meddygon dosbarthu.
- Gwahoddwyd pobl i roi sylwadau ar y drafft o'r Asesiad Anghenion Poblogaeth yn ystod cyfnod ymgynghori o 60 diwrnod. Daeth yr ymgynghoriad i ben ar 31 Awst 2026.
- Cymeradwyodd Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan y PNA ym mis Medi 2026 i'w gyhoeddi ar 1 Hydref 2026.

GWASANAETHAU FFERYLLOL Y GWASANAETH IECHYD GWLADOL (GIG) YNG NGHYMRU

- Mae gan y GIG yng Nghymru dri math gwahanol o gontractwyr sy'n darparu gwasanaethau fferyllol. Y rhain yw fferyllfeydd cymunedol, contractwyr offer dosbarthu a meddygon dosbarthu.
- Mae'r gwasanaethau hyn yn cael eu rhedeg gan sefydliadau ar y Rhestr Fferyllol a gedwir gan y Bwrdd Iechyd.

fferyllfeydd cymunedol yn un math o gontractwr.

Gwasanaethau fferyllol fferyllfeydd cymunedol yw:

- **Gwasanaethau Hanfodol** yw pethau y mae'n rhaid i bob fferyllfa gymunedol y GIG eu gwneud. Mae hyn yn cynnwys:
 - Rhoi meddyginiaethau a chynghor i bobl yn eu hardal am eu meddyginiaeth a sut i gadw'n iach ac yn ffres.
 - Gwerthu meddyginiaethau dros y cownter.

- Gwaredu meddyginiaethau sy'n cael eu dychwelyd neu eu defnyddio gan gleifion yn ddiogel.
- Eich helpu i fynd at y gwasanaeth iechyd cywir.

- **Gwasanaethau ychwanegol** yw Gwasanaethau Ychwanegol. Gall fferyllfeydd cymunedol ddewis gwneud y rhain os ydynt wedi cael eu cymeradwyo. Dyma enghreifftiau o'r gwasanaethau hyn:

- Gwasanaeth Anhwylderau Cyffredin: Gall fferylllydd roi cyngor a thriniaeth am ddim i chi ar gyfer afiechydon cyffredin fel peswch, twymyn y gwair a dolur gwddf.
- Gwasanaeth Atal Cenhedlu: Ble gall fferyllfa roi dulliau atal cenhedlu a chynghor i bobl sydd ei angen. Atal cenhedlu yw meddyginiaeth i atal beichiogrwydd.
- Gwasanaeth Meddygaeth Frys: Mae'n caniatáu fferylllydd i roi i chi cyflenwad prin o'ch

meddyginiaeth reolaidd mewn argyfwng.

- Gwasanaeth Adolygu Rhyddhau: Gall fferyllfa wirio'ch meddyginiaethau gyda chi ar ôl i chi gael eich rhyddhau o'r ysbyty, er mwyn sicrhau eich bod chi'n gwybod beth i'w gymryd a sut i'w gymryd.

- Gwasanaeth Rhagnodi Annibynnol Fferyllwyr: Mae rhai fferyllwyr wedi ymgymryd â hyfforddiant ychwanegol a gallant nawr roi meddyginiaethau i chi ar gyfer rhai cyflyrau - yn debyg i feddyg teulu.

Mae rhai fferyllfeydd cymunedol hefyd yn darparu gwasanaethau eraill i bobl:

- **Gwasanaeth Gweinyddu dan Oruchwyliaeth.** Gall fferyllfeydd helpu pobl sy'n defnyddio cyffuriau i roi'r gorau i'r rhain.
- **Gwasanaeth Rhoi'r Gorau i Ysmygu.** Gall fferyllfeydd helpu pobl i roi'r gorau i ysmegu.

- **Gwasanaeth Brechu Ffliw.** Gall fferyllfeydd roi pigiad ffliw i bobl i'w helpu i roi'r gorau i gael y ffliw .

Oriau Agor Fferyllfeydd Cymunedol :

- Rhaid i fferyllfeydd cymunedol fod ar agor am 40 awr bob wythnos. Weithiau maent ar agor am gyfnod hirach.
- Gallwch fynd atyn nhw yn ystod yr wythnos.
- Gallwch hefyd fynd i rai fferyllfeydd cymunedol ar fore Sadwrn.
- Mae rhai fferyllfeydd cymunedol ar agor drwy'r dydd ar ddydd Sadwrn a dydd Sul.

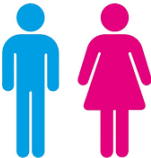
- Math arall o gontractwr yw **Contractwyr Offer Dosbarthu.**

- Maen nhw'n rhoi cyngor ac yn dosbarthu offer meddygol i gartrefi, ond dydyn nhw ddim yn rhoi meddyginiaethau. Maen nhw'n helpu pobl sydd angen eitemau meddygol arbennig.

- Gall Contractwyr Offer Dosbarthu ddewis darparu gwasanaethau fferyllol ychwanegol os ydynt wedi cael eu cymeradwyo. Mae'r gwasanaethau hyn yn cynnwys:

	○ Gwasanaeth Adolygu Defnydd Offer. ○ Gwasanaeth Addasu Offer Stoma. Oriau Agor Contractwyr Offer Dosbarthu: • i Gontractwyr Offer Dosbarthu fod ar agor am 30 awr bob wythnos.
	• Y trydydd math o gontractwr yw Meddygon Dosbarthu. Meddygon dosbarthu yw practisau meddygon teulu lle gall meddygon gyflenwi meddyginiaethau'n uniongyrchol. • Ond dim ond i'w cleifion eu hunain sydd wedi cael eu cymeradwyo i dderbyn gwasanaethau dosbarthu.
	Oriau Agor Meddygon Dosbarthu: • Gall meddygon sy'n dosbarthu osod oriau agor sy'n diwallu anghenion eu cleifion.

	Fe wnaethon ni ddarganfod: Anghenion Ardal, Pobl ac Iechyd : • Mae gan Went bum ardal leol: Blaenau Gwent, Caerffili, Sir Fynwy, Casnewydd a Thorfaen. • Yn y Bwrdd Iechyd, mae Gwent wedi'i rhannu'n 9 grŵp lleol o'r enw Rhwydweithiau Gofal Cymdogaeth (NCNs), lle mae gwasanaethau fel meddygon teulu, fferyllfeydd, deintyddion, optegwyr a gwasanaethau cymdeithasol yn cydweithio yn yr un ardal.
	• Mae tua 600,000 o bobl yn byw yng Ngwent. Mae'r boblogaeth yn heneiddio ac mae gan fwy o bobl gyflyrau iechyd hirdymor.
	• Mae 49% yn wrywod a 51% yn fenywod.
	• Mae tua dau o bob tri o bobl o oedran gweithio.

 shutterstock.com · 1954878256	Mae tua un o bob pump o bobl dros 65 oed.
	Mae tua un o bob pump o bobl o dan 16 oed.
	Disgwylir i nifer y bobl hŷn yng Ngwent godi'n gyflym. Erbyn 2034, bydd tua un o bob pedwar o bobl yn 65 oed neu'n hŷn.
	Y disgwyliad oes cyfartalog adeg geni ar gyfer y Bwrdd Iechyd yw 77 mlynedd a 7 mis i wrywod ac 81 a 4 mis i fenywod.
	Mae bron pawb sy'n byw yn ein hardal yn wyn ac yn Brydeinig. Dim ond nifer fach iawn sy'n dweud nad ydyn nhw'n wyn.
	Mae'r rhan fwyaf o bobl yn ein hardal yn siarad Saesneg.
	- Yng Ngwent, mae'r cyflyrau hirdymor yn cynnwys: - Cancer. - Diabetes. - Iechyd Meddwl. - Cyflyrau Anadlol.

   	- Ffactorau iechyd sy'n effeithio ar lesiant pobl ar draws ardal y Bwrdd Iechyd: - Ysmygu (gan gynnwys e-sigaréts). - Pwysau. - Clefydau a Droschlwyddir yn Rhywiol. - Defnydd Alcohol.
 	- Teithio: - Mae gan y rhan fwyaf o bobl sydd â chartref o leiaf un car neu fan a all eu helpu i gael mynediad at fferyllfeydd cymunedol.

Fferyllfeydd Cymunedol:

- Mae 125 o fferyllfeydd cymunedol yng Ngwent.
- Mae hyn yn llai nag o'r blaen. Yn 2021, roedd 131 o fferyllfeydd cymunedol.
- Mae fferyllfeydd cymunedol i'w cael ym mhob un o'r pum ardal leol.
- Mae pob un o'r 125 o fferyllfeydd cymunedol yn darparu gwasanaethau hanfodol.
- Mae pob un o'r 125 o fferyllfeydd cymunedol yn darparu'r gwasanaeth anhwylderau cyffredin, gwasanaeth atal cenhedlu, gwasanaeth meddyginiaethau brys a gwasanaeth adolygu meddyginiaethau rhyddhau.

Yn 2024/25:

- Cynhaliwyd 70,637 o ymgynghoriadau ar gyfer gwasanaeth anhwylderau cyffredin.
- Cynhaliwyd 4,602 o ymgynghoriadau ar gyfer gwasanaeth atal cenhedlu.
- Rhoddwyd 40,458 o feddyginiaethau gan

	ddefnyddio'r gwasanaeth meddyginiaethau brys. ○ Gwnaed 2,494 o adolygiadau o feddyginiaethau rhyddhau.
    	• Yn 2024/25, roedd 57 o fferyllfeydd cymunedol yn cynnig y gwasanaeth rhagnodi annibynnol gan fferyllwyr a chynhaliwyd 24,692 o ymgynghoriadau. • Mae llawer o'r 125 o fferyllfeydd cymunedol yn gwneud gwasanaethau ychwanegol eraill fel gwasanaeth rhoi'r gorau i ysmegu, gwasanaeth brechu'r fflw a gwasanaeth gweinyddu dan oruchwyliaeth. • Mae gan bob fferyllfa gymunedol ystafell lle gallwch siarad â'r fferyllfydd yn breifat. • Mae fferyllfeydd cymunedol yn rhoi llawer o feddyginiaethau i bobl. Y llynedd rhoddon nhw tua 16 miliwn o feddyginiaethau i bobl. • Mae'r rhan fwyaf o fferyllfeydd cymunedol ar agor am 40 awr bob wythnos. Weithiau maent ar agor am

gyfnod hirach. Ym mis Chwefror 2026:

- Roedd 8 fferyllfa gymunedol ar agor saith diwrnod yr wythnos.
 - Roedd 22 o fferyllfeydd cymunedol ar agor o ddydd Llun i ddydd Sadwrn.
 - Roedd 39 o fferyllfeydd cymunedol ar agor o ddydd Llun i ddydd Gwener, ac am hanner diwrnod ar ddydd Sadwrn.
 - Mae 56 o fferyllfeydd cymunedol ar agor o ddydd Llun i ddydd Gwener.
- Gall y rhan fwyaf o bobl gerdded i fferyllfa gymunedol o fewn 20 munud.
 - Gall y rhan fwyaf o bobl gyrraedd fferyllfa gymunedol mewn taith 10 munud mewn car.
 - Gall y rhan fwyaf o fferyllfeydd cymunedol gasglu presgripsiynau cleifion o'u meddygfa.

- Gall y rhan fwyaf o fferyllfeydd cymunedol ddanfôn meddyginiaeth i gartrefi pobl fel gwasanaeth preifat. Mae rhai fferyllfeydd cymunedol yn gwneud y gwasanaeth hwn am ddim a bydd eraill yn codi tâl ar gleifion.

Bodloni Anghenion Iechyd:

Mae fferyllfeydd cymunedol yn helpu pobl i gael meddyginiaethau a chyngor ac yn gwneud gwasanaethau ychwanegol i'w helpu i aros yn iach. Mae ein fferyllfeydd cymunedol yn helpu drwy:

- Rhoi meddyginiaethau allan yn ddiogel.
- Helpu pobl i ddefnyddio meddyginiaethau'n iawn.
- Atal salwch rhag gwaethygu.
- Rhoi gofal brys.
- Gwneud gwasanaethau iechyd, er enghraifft gwasanaeth anhwylderau cyffredin.
- Gwirio meddyginiaethau ar ôl arosiadau yn yr ysbyty.
- Helpu pobl â chyflyrau hirdymor.

Contractwyr Offer Dosbarthu:

- **Nid** oes unrhyw gontractwyr offer dosbarthu yng Ngwent. Gall pobl gael eu hoffer o fferyllfeydd cymunedol, gan eu meddyg dosbarthu, neu drwy'r post gan gontractwyr offer y tu allan i Gwent.

Meddygon Dosbarthu:

- Mae 13 o feddygon dosbarthu. Mae pob dosbarthwr wedi'i leoli yn Awdurdod Lleol Sir Fynwy.

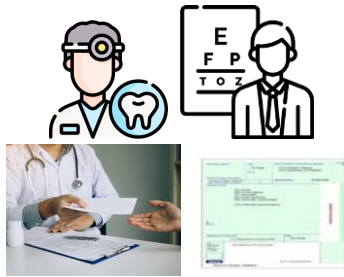

- Ar agor o ddydd Llun i ddydd Gwener.
- Y llynedd, rhoddodd meddygon dosbarthu tua saith cant mil o feddyginiaethau i bobl.

Angen am Fferyllfeydd Cymunedol:

- Daw'r rhan fwyaf o bresgripsiynau o feddygfeydd teulu, ac mae fferyllfeydd cymunedol yn eu rhoi allan.

- Mae deintyddion, presgripsiynwyr annibynnol fferyllwyr a presgripsiynwyr offthalmig annibynnol hefyd yn rhoi presgripsiynau a rhoddir y rhain hefyd gan fferyllfeydd cymunedol.

- Mae ysbytai hefyd yn gwneud presgripsiynau ac mae fferyllfeydd cymunedol yn rhoi'r rhain hefyd.

- Mae Meddygon Teulu y Tu Allan i Orlau yn rhoi presgripsiynau a roddir gan fferyllfeydd cymunedol.

- Fferyllfeydd cymunedol sy'n darparu gwasanaethau ychwanegol i gleifion.

Llai o Angen am Fferyllfeydd Cymunedol:

- Mae'r rhan fwyaf o bresgripsiynau a ysgrifennir gan feddygon sy'n dosbarthu ar gyfer eu cleifion eu hunain yn cael eu rhoi gan feddygfa'r meddyg.

MAE POBL YN DWEUD

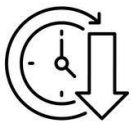

Gofynnwyd i bobl beth oedden nhw'n ei feddwl am ein fferyllfeydd cymunedol. Dywedon nhw wrthym ni:

- Mae'r rhan fwyaf o bobl yn defnyddio fferyllfa gymunedol.
- Mae'r rhan fwyaf o bobl yn ymweld â fferyllfa gymunedol unwaith y mis ac mae'r rhan fwyaf o bobl yn mynd i'r fferyllfa gymunedol rhwng 3pm ac 8pm.
- Mae'r rhan fwyaf o bobl yn defnyddio'r un fferyllfa gymunedol oherwydd ei bod yn agos at eu cartref neu feddygfa eu meddyg.
- Mae'r rhan fwyaf o bobl yn mynd i fferyllfa gymunedol i gasglu eu meddyginiaethau, neu i'w casglu ar ran rhywun arall.
- Mae pobl hefyd yn mynd i fferyllfa gymunedol i brynu meddyginiaethau neu i ofyn am gyngor.
- Roedd y rhan fwyaf o bobl yn teimlo eu bod yn gallu siarad â'u fferylllydd yn breifat.

- Mae'r rhan fwyaf o bobl yn defnyddio car i gyrraedd fferyllfa gymunedol.

shutterstock.com · 2684755431

- Mae'r rhan fwyaf o bobl yn gwybod am y gwasanaethau eraill y mae fferyllfeydd cymunedol yn eu cynnig, fel gwasanaeth brechu fflw, gwasanaeth anhwylderau cyffredin a gwasanaeth rhoi'r gorau i ysmegu.
- Mae'r rhan fwyaf o bobl yn hapus gyda gwasanaethau fferyllfa gymunedol.
- Mae rhai pobl eisiau amseroedd aros byrrach ac oriau agor hirach.

ODDI WRTH EIN CONTRACTWYR FFERYLLFA GWMUNEDOL

COMPRESSION STOCKINGS

Gofynnwyd i'n fferyllfeydd cymunedol am adborth ar sut maen nhw'n darparu gwasanaethau fferyllol. Dywedon nhw wrthym ni:

- Mae cleifion anabl yn gallu defnyddio eu hadeiladau.
- Mae pob fferyllfa gymunedol yn rhoi meddyginiaethau presgripsiwn y GIG. Mae'r rhan fwyaf o fferyllfeydd cymunedol hefyd yn rhoi offer.
- Roedd dros hanner y fferyllfeydd cymunedol a atebodd yn teimlo nad oedd unrhyw fylchau mewn gwasanaethau fferyllol ar hyn o bryd ac nid oeddent yn gweld angen am wasanaethau fferyllol yn y dyfodol.
- Dywedodd y rhan fwyaf o gontractwyr fferyllfeydd cymunedol y gallent ddiwallu anghenion y dyfodol.

ODDI WRTH EIN CONTRACTWYR MEDDYGON SY'N DOSBARTHU MEDDYGINIAETH

Gofynnwyd i'n contractwyr meddygon dosbarthu am adborth ar eu profiad o wneud gwasanaethau fferyllol. Dywedon nhw wrthym:

- Mae'r rhan fwyaf o fferyllfeydd meddygon sy'n dosbarthu ar agor ar yr un pryd â'r feddygfa.
- Mae rhai yn darparu gwasanaeth dosbarthu.
- Gall y rhan fwyaf ddiwallu'r angen am wasanaethau dosbarthu yn y dyfodol.

Tynnodd rhai meddygon dosbarthu sylw at yr angen am wasanaethau ychwanegol. Er enghraifft:

- Dosbarthu presgripsiynau aciwt yn hwyr.

- Cymhorthion cydymffurfio.

CASGLIAD

Mae'r adran hon yn egluro penderfyniad y Bwrdd Iechyd ynghylch a oes unrhyw fylchau nawr neu yn y dyfodol ar gyfer gwasanaethau fferyllol. Drwy'r Asesiad Anghenion Poblogaidd, edrychodd y Bwrdd Iechyd ar anghenion iechyd pobl a'r gwasanaethau fferyllol cyfredol:

- Beth yw anghenion iechyd presennol y bobl leol, er enghraifft cyflyrau hirdymor?
- Beth mae gwasanaethau GIG eraill yn ei roi allan presgripsiynau i fferyllfeydd cymunedol eu dosbarthu?
- Pa wasanaethau fferyllol sydd yna, er enghraifft:
 - Nifer y fferyllfeydd cymunedol.
 - Nifer y meddygon sy'n dosbarthu.
 - Pa wasanaethau fferyllol sydd yna:
 - Gwasanaethau hanfodol.
 - Gwasanaeth anhwylderau cyffredin.
 - Gwasanaeth rhoi'r gorau i ysmegu.
 - Gwasanaeth brechu fflw.

	▪ Gwasanaeth meddyginiaethau brys. ○ Orlau agor.
        	Yn gyffredinol, gwelsom nad oedd unrhyw fylchau ar hyn o bryd: • Nid oes unrhyw wasanaethau fferyllol ar goll ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan. Mae yna lawer o wahanol wasanaethau fferyllol yng Ngwent i ddiwallu anghenion iechyd pobl. • Mae gwasanaethau fferyllol yn dda ac yn diwallu anghenion cyfredol pobl a chleifion. • Mae pobl yn gallu cyrraedd a defnyddio'r gwasanaethau fferyllol hyn. • Mae gwasanaethau ar gael ar wahanol adegau o'r dydd.
 	Yn gyffredinol, fe wnaethon ni ddarganfod nad oedd unrhyw fylchau yn y dyfodol:

shutterstock.com - 2529136157

Chronic Conditions

- Bydd angen gwasanaethau fferyllol ar fwy o bobl yn y dyfodol oherwydd:
 - Mae pobl yn byw'n hirach.
 - Mae gan fwy o bobl gyflyrau iechyd hirdymor.
 - Mae tai newydd yn cael eu hadeiladu, felly bydd mwy o bobl.
- Er y gallai mwy o bobl fod angen cymorth fferyllfeydd cymunedol neu feddygon sy'n dosbarthu, nid ydym yn credu bod angen unrhyw fferyllfeydd cymunedol newydd na gwasanaethau fferyllol ychwanegol yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan y PNA hwn.